

Datum: 18-03-2025

Volgnummer: 2024-2025/09

Advies bij de prioritaire doelstellingen voor het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan 2025-2029

Op vraag van Melissa Depraetere, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Wonen, Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd, analyseerde het Kinderrechtencommissariaat de door haar voorgestelde prioritaire doelstellingen voor het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan 2025-2029. Dit advies wordt toegevoegd aan het dossier aan de Vlaamse Regering.

Het Kinderrechtencommissariaat vindt het cruciaal dat een jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan inspeelt op situaties waarin kinderrechten in Vlaanderen nog niet of nog niet genoeg beschermd worden. Waar het huidige beleid er nog te weinig in slaagt de kinderrechten te realiseren voor élk kind, daar moet het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan voor gaan. We hopen dat in de verdere uitwerking van het JKP zal blijken dat het om een echt strategisch plan gaat, met een strakke samenhang tussen doelstellingen en acties, en tussen acties onderling.

Wat we vragen:

- Een ambitieus plan voor de hele Vlaamse Regering
- Dat ook de administraties genoeg kennis hebben over en gewicht geven aan het JKP
- Dat de verdere uitwerking van het programma altijd vertrekt van de basisprincipes van het Kinderrechtenverdrag
- Dat er genoeg middelen beleidsdomeinoverschrijdend gebundeld worden
- Dat de regering kinderarmoede niet loslaat en doelstellingen rond armoede formuleert voor de vier prioriteiten
- Dat Vlaamse ministers de lokale besturen aanspreken op hun verantwoordelijkheid om ook lokaal kinderrechten te realiseren. Bevoegdheden delegeren naar het lokale niveau betekent ook dat het lokaal beleid moet voldoen aan de standaarden van het VN-Kinderrechtenverdrag.
- Dat de invulling van de gekozen prioriteiten rekening houdt met onze signalen over kinderrechtschendingen
- Dat de Vlaamse Regering ook buiten het JKP kinderrechtenthema's opneemt
- Dat de Vlaamse Regering de impact van het jeugd- en kinderrechtenbeleid evalueert, bijstuurt als dat nodig is en de kinderrechten blijft monitoren

1. Ambitieuze plan voor hele Vlaamse Regering én administratie nodig

Het Jeugddecree van 23 november 2023 bepaalt dat de Vlaamse Regering uiterlijk een jaar na het begin van elke regeerperiode een **Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan** voorlegt aan het Vlaams Parlement. Binnen een half jaar na het begin van de regeerperiode selecteert de Vlaamse Regering op basis van een omgevingsanalyse minstens drie en hoogstens vijf prioritaire, transversale doelstellingen voor kinderen en jongeren.

De minister bevoegd voor jeugd koos **vier prioriteiten** op basis van een omgevingsanalyse en een participatie- en inspraaktraject van de administratie Jeugd. De aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid uit de verschillende entiteiten van de Vlaamse overheid werden daarbij betrokken. Op vraag van de minister geeft het Kinderrechtencommissariaat een advies bij de gekozen prioritaire doelstellingen.

Voor ons moet een jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan antwoorden op situaties waarin kinderrechten in Vlaanderen niet of niet genoeg gegarandeerd zijn. Waar het huidige beleid er nog te weinig in slaagt kinderrechten voor elk kind te realiseren, **waar de extra mile nodig is, daar moet het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan het verschil maken.**

In ons dagelijks werk merken we dat daar verschillende beleidsdomeinen bij betrokken moeten worden. De uitdagingen waar kinderen en jongeren mee te maken krijgen, beperken zich zelden tot één enkel beleidsveld. **Samenwerken** is dus cruciaal. Een globaal plan om de positie van kinderen en jongeren de volgende vijf jaar zichtbaar te versterken, dat moet het doel zijn van het plan en de prioriteiten van de minister.

Een sterk netwerk van mensen die de rechten van kinderen en jongeren hoog in het vaandel dragen, is nodig om echte samenwerking tussen beleidsdomeinen mogelijk te maken. Daarom zijn het statuut, de functie en het mandaat van de aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid van de administratie zo belangrijk. Dat zou versterkt moeten worden en hun expertise moet maximaal meegenomen worden als beleidswerk voorbereid of beleid verder geconcretiseerd wordt.

2. Appreciatie voor het traject

Wij zijn blij te lezen dat actieve participatie van kinderen, jongeren en hun vertegenwoordigers voor de minister een cruciale randvoorwaarde is, zowel in de opmaak, de uitvoering als de evaluatie van het JKP. Er was al een positief voortraject (dat al startte vóór de vorming van de huidige Vlaamse Regering) met verschillende inspraakmomenten en rondes in de jeugdsector, aangevuld met een survey voor professionals en onderzoekers. De minister en haar kabinet spraken daarna nog met onder andere het Kinderrechtencommissariaat en ook die input is beluisterd en meegenomen om de prioriteiten voor het JKP te bepalen. De minister geeft de administratie ook de opdracht om de stem van kinderen en jongeren uitdrukkelijk mee te nemen in vertaling van de prioritaire doelstellingen in projectplannen. Ze geeft zo het goede voorbeeld, want voor alle beleid dat raakt aan de levens van kinderen en jongeren, geldt dat ze daar zelf bij betrokken moeten worden en dat met hun mening en ervaringen rekening gehouden moet worden.

In haar nota benadrukt de minister dat er genoeg middelen moeten zijn om de projectplannen uit te voeren. We hopen dat die middelen slim gebundeld worden, zodat ze beleidsdomeinen overstijgen en écht effect hebben.

3. Jeugd- en kinderrechtenbeleid moet de grootste kinderrechtenmanco's oplossen

Het Kinderrechtencommissariaat ziet toe op de naleving van kinderrechten in Vlaanderen. Elk kind heeft het recht om op te groeien in een veilige en gezonde omgeving, om te leven en zich te kunnen ontwikkelen. De grootste manco's voor de garantie van kinderrechten in Vlaanderen, signaleerden we onlangs nog in ons memorandum voor de verkiezingen van 2024.¹ De laatste slotbeschouwingen van het VN-Kinderrechtencomité, dat toezicht houdt op de naleving van het VN-Kinderrechtenverdrag door staten, dateren al van 2019,² maar verschillende pijnpunten die daar in staan, blijven gelden. We komen daar verder op terug, als we de gekozen prioriteiten bespreken.

3.1. Vertrek van de basisprincipes van het Kinderrechtenverdrag

Het verdrag geldt voor alle kinderen tot 18 jaar

Non-discriminatie is een belangrijk principe. Alle rechten gelden voor alle kinderen, zonder uitzondering of onderscheid. Het is belangrijk er bij alle vier de prioriteiten over te waken dat er aparte inspanningen nodig zijn voor kinderen en jongeren in een kwetsbaardere situatie: kinderen met een handicap, kinderen op de vlucht, kinderen met een migratieachtergrond, heel jonge kinderen, kinderen die opgroeien in armoede of met weinig middelen. Het beleid moet de rechten van alle kinderen beschermen, ongeacht hun geloof, moedertaal, huidskleur, genderidentiteit of seksuele oriëntatie.

Alle rechten staan op gelijk niveau

Kinderrechten hangen met elkaar samen. Het ene recht kan niet zonder het andere en is ook niet belangrijker dan het andere. Kinderrechten moeten we in hun geheel bekijken en interpreteren. Als het jeugd- en kinderrechtenplan prioriteiten kiest waarin bepaalde rechten extra aandacht krijgen, moeten de andere kinderrechten daar ook in meegenomen worden.

Kinderen en jongeren hebben recht op participatie

Kinderen en jongeren moeten hun mening kunnen geven over wat zij belangrijk vinden en er moet met hun mening ook rekening gehouden worden. Daarom is kinderrechteneducatie vanaf jonge leeftijd zo belangrijk. Als kinderen en jongeren niet weten wat hun rechten zijn en betekenen, kunnen ze inbreuken op hun rechten ook niet aankaarten en niet mee opkomen voor hun rechten.

Daarnaast moeten kinderen en jongeren volop kunnen participeren aan de samenleving en hoe die vorm krijgt op school, in hun voorziening, in hun stad of gemeente.

¹ [Kinderrechtencommissariaat, Memorandum 2024](#)

² [Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Belgium, 28 februari 2019](#)

3.2. Laat kinderarmoede niet los

“Ten slotte willen we waken over de samenhang met andere horizontale plannen en in het bijzonder het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding. Daarom kiezen we ervoor om armoede niet als prioriteit op te nemen in het JKP, maar als bijkomend horizontaal thema over de prioriteiten heen.” (Uit de nota van minister Depraetere aan de Vlaamse Regering)

90.000 kinderen in Vlaanderen leven in ernstige materiële en sociale deprivatie.³ Bijna het dubbele aantal loopt een groter armoederisico. Kinderen in eenoudergezinnen hebben 22% kans om te leven onder de armoedegrens.⁴ Een kwart van de kinderen van wie minstens één ouder geboren is buiten de EU loopt extra armoederisico.⁵ Het is dus belangrijk armoede, met zijn grote impact op kinderrechten, mee te nemen over alle prioriteiten heen. Ontoereikende levensstandaard en huisvesting, uithuiszetting en soms zelfs dakloosheid zijn extreme kinderrechtenschendingen die met de grootste prioriteit – binnen of buiten het JKP – opgelost moeten worden. Daarvoor zijn doelstellingen en indicatoren nodig binnen de vier projecten in het JKP.

3.3. Laat lokaal beleid niet los

We zeiden het al in onze reactie op de beleidsnota Jeugd: we vinden het een heel goed idee om in het JKP de **brug te slaan naar het lokaal beleid**. We lezen in de nota dat ministers lokale besturen kunnen uitnodigen om mee te werken aan de vooropgestelde prioriteiten. Inspanningen binnen het JKP zullen voor lokale besturen wel louter ‘het resultaat zijn van eigen beleidskeuzes’. Dat is vrijblijvend voor de lokale besturen, maar het is zeker een stap om de lokale besturen mee te trekken in het kinderrechtenverhaal. We erkennen daarnaast de inspanningen van de steden en gemeenten die – soms al jaren – werken aan kindvriendelijkheid onder andere door te streven naar het label Kindvriendelijke Stad en Gemeente. Maar het is belangrijk om elke stad of gemeente mee te nemen in het belang van lokaal werk maken van kinderrechten.

Naast de Vlaamse overheid hebben **ook lokale besturen belangrijke sleutels, middelen en bevoegdheden in handen om kinderrechten lokaal te realiseren**. Denk aan het lokaal armoedebeleid, het mobiliteitsbeleid, het vrijetijdsbeleid. Het Kinderrechtencomité is daarover heel duidelijk. Dat een bevoegdheid doorgedelegeerd is naar de lokale besturen, ontslaat de federale en regionale overheid niet van hun verantwoordelijkheid. Zij moeten mee waken over de naleving van het Kinderrechtenverdrag, ongeacht hoe bevoegdheden verdeeld of gedelegeerd worden naar lokale overheden. En als lokale besturen sommige bevoegdheden van de Vlaamse overheid overnemen, betekent dat delegeren ook dat het lokaal beleid moet voldoen aan de standaarden van het VN-Kinderrechtenverdrag.⁶ We beseffen maar al te goed dat dat voor lokale besturen niet altijd evident is. Soms hebben ze een beperkt beleidsvoerend vermogen en ontbreken middelen of mensen om bijvoorbeeld een sterk armoedebeleid uit te werken. Soms kan een intergemeentelijke of regionale aanpak helpen om kennis te bundelen en samen te werken. Daarnaast is het voor ons belangrijk dat Vlaanderen dat niet loslaat en lokale besturen ondersteunt, incentives geeft en opvolgt om ook lokaal kinderrechten maximaal waar te maken voor elk kind of jongere in Vlaanderen.

³ [https://www.opgroeien.be/kennis/cijfers-en-onderzoek/gezinsinkomen-en-kansarmoede#:~:text=Armoede%2Dindicatoren%20op%20kindniveau%20\(kinderen,eindjes%20aan%20elkaar%20te%20knopen](https://www.opgroeien.be/kennis/cijfers-en-onderzoek/gezinsinkomen-en-kansarmoede#:~:text=Armoede%2Dindicatoren%20op%20kindniveau%20(kinderen,eindjes%20aan%20elkaar%20te%20knopen)

⁴ *Idem*

⁵ *Idem*

⁶ Het vijfde algemene commentaar van het Comité voor de Rechten van het Kind richt zich op de algemene maatregelen van implementatie van het Kinderrechtenverdrag. In paragraaf 40 benadrukt het Comité dat decentralisatie van overheidsfuncties en -diensten de verantwoordelijkheden van de staatspartijen onder het Verdrag niet vermindert. Staten blijven verantwoordelijk voor de naleving van het Kinderrechtenverdrag, ongeacht hoe bevoegdheden verdeeld of gedelegeerd worden aan lokale of regionale overheden.

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRC%2FGC%2F2003%2F5&Lang=en

In de slotbeschouwingen van het VN-Kinderrechtencomité staat dat kinderen vooral in kwetsbare situaties actief betrokken moeten worden bij lokale openbare raadplegingen, zodat hun mening impact heeft op het lokaal beleid.⁷ Daar is nog werk aan. Lokale besturen zijn verplicht om een jeugdraad op te richten, maar niet elk lokaal bestuur doet dat of doet dat op een goede manier. We vragen de bevoegde ministers om de lokale besturen daarop aan te spreken.

4. Hou bij de invulling van de prioriteiten rekening met onze signalen over kinderrechtenschendingen

De prioritaire doelstellingen voor het jeugd- en kinderrechtenplan zijn ruim geformuleerd. Daardoor is het mogelijk een ruim scala aan beleidsdomeinen aan te spreken, wat een stevige meerwaarde is. Er zijn veel meer kinderrechten die allemaal een plaats verdienen in een Vlaams JKP en die benadering biedt daarvoor de nodige ruimte.

De prioriteiten worden als volgt samengevat:

1. Ruimte om jong te zijn
2. Goed in je vel
3. Samenleven in solidariteit
4. De weg naar volwassenheid

Als criteria voor de beleidsaanbevelingen werd gekeken naar de mogelijkheid tot transversale samenwerking, impact en urgentie. Regulier beleid overstijgen was ook een criterium voor de selectie.

De prioriteiten worden telkens in een korte paragraaf omschreven. Die omschrijving blijft nog heel algemeen. De concrete invulling en uitwerking van elke prioriteit gebeurt in de projectplannen die de Vlaamse Regering samen vóór 30 september 2025 goedkeurt als het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan 2025-2029. Voor elke prioriteit noteren we aandachtspunten vanuit kinderrechten, op basis van onze ervaring en expertise bij de klachtenbehandeling en op basis van eerder advieswerk. Daarnaast benoemen we thema's die volgens ons heel relevant zijn, maar die momenteel niet genoeg aandacht krijgen in de prioriteiten van het JKP. Als het JKP die niet opneemt, kan dat uiteraard nog altijd wel in de bewuste beleidsdomeinen gebeuren. Ook daarvoor vragen we aandacht.

4.1. RUIMTE OM JONG TE ZIJN

“Het is van cruciaal belang voor de mentale en fysieke gezondheid van kinderen en jongeren dat ze op een veilige en gezonde manier hun buurt kunnen ontdekken. Met deze prioriteit willen we werk maken van duurzame, gezonde, verkeersveilige en leefbare buurten die voldoen aan hun noden en willen we inzetten op een leefomgeving waar kinderen en jongeren willen, kunnen en mogen zijn.” (Uit de nota van minister Depraetere aan de Vlaamse Regering)

⁷ Verenigde Naties, Comité voor de Rechten van het Kind (2019), Slotbeschouwingen over het gecombineerde vijfde en zesde periodieke verslag van België, paragraaf 19. [VERENIGDE NATIES, COMITÉ VOOR DE RECHTEN VAN HET KIND.pdf](#)

Geef kinderen ruimte om te spelen, buiten te zijn en te bewegen

We scharen ons volledig achter die doelstelling. In de slotbeschouwingen moedigt het VN-Kinderrechtencomité België aan om meer te doen om het recht van kinderen te garanderen op rust, vrije tijd en genoeg mogelijkheden om te spelen en recreatieve activiteiten te ondernemen. “Dit geldt ook voor kinderen uit kansarme gezinnen, kinderen met een handicap, en vluchtelingen- en migrantenkinderen. Het gaat om activiteiten die veilig, toegankelijk, inclusief, bereikbaar met het openbaar vervoer, rookvrij en aangepast aan de leeftijd moeten zijn.” Het Comité beveelt ook aan om kinderen en jongeren toegang te geven tot groene ruimtes en open plekken, en ervoor te zorgen dat die toegankelijk en beschermd blijven.⁸

Heb oog voor de link met armoede en voor kinderen in opvangcentra

Kinderen en jongeren die opgroeien in de buurten met de grootste armoedeconcentratie, hebben vaak minder ruimte bij hen thuis, de minste mogelijkheden om veilig buiten te spelen en de minste toegang tot groene ruimte.⁹ De link tussen armoede en leefomgeving versterkt vaak de vicieuze cirkel van ongelijkheid. Investerings in kindvriendelijke en groene wijken zullen dus het meest impact hebben in die buurten. Ook kinderen en jongeren op de vlucht verdienen extra aandacht. Zij zitten vaak in grote opvangcentra, van waaruit het niet altijd evident is om hun buurt te ontdekken.

Werk mee aan de kindnorm in het mobiliteitsbeleid

Het Kinderrechtencommissariaat is heel tevreden dat de kindnorm in het verkeer in het Vlaamse regeerakkoord staat. Kinderen en jongeren moeten zich zelfstandig en veilig kunnen verplaatsen, vooral te voet, met de fiets of het openbaar vervoer. Het Kinderrechtencommissariaat pleit ervoor dat kinderen vanaf 8 jaar korte, bekende trajecten zelfstandig kunnen afleggen in een veilige omgeving. Daarnaast vragen jongeren om veiligere fietsenstallingen en betrouwbaarder openbaar vervoer, met meer frequentie 's avonds, 's nachts en in het weekend. We verwijzen ook naar de resolutie¹⁰ over mobiliteit van de jongeren op onze Kinderrechtendag in het Vlaams Parlement in 2021.

Leg de link tussen verkeer en gezondheid

Het VN-Comité stelt vast dat er in België veel luchtverontreiniging is, vooral door wegvervoer. Het waarschuwt voor de negatieve gevolgen daarvan voor het klimaat en voor de gezondheid van kinderen, en wijst op de toename van astma en ademhalingsziekten bij kinderen. Het beveelt aan om maximale concentraties van luchtverontreinigende emissies, ook van het wegvervoer, te reguleren.¹¹ Ook daar is er een socio-economische link. Kinderen en jongeren uit gezinnen in armoede worden buiten proportie blootgesteld aan luchtvervuiling omdat ze vaker opgroeien in verkeersdrukke wijken of langs drukke verkeersassen, waar de luchtkwaliteit slechter is.

Duurzaamheid, leefbaarheid, gezonde lucht: daar liggen kinderen wakker van

Kinderen en jongeren zijn bezorgd over het klimaat en over het milieu. 80% van de ondervraagde jongeren in de Waddist-app maakt zich zorgen over het klimaat.¹² Op de Kinderrechtendag in het Vlaams Parlement vroegen jongeren om acties die het Vlaamse beleidsniveau overstijgen. Ze willen dat er naar hen geluisterd wordt, dat ze betrokken worden bij gesprekken en mee de toekomst kunnen vormgeven. Jonge klimaatactivisten verdienen bescherming, maar worden helaas vaak geconfronteerd met kritiek en felle negatieve reacties. We verwijzen ook naar de resolutie¹³ van de jongeren over klimaat op de Kinderrechtendag in het Vlaams Parlement in 2021.

⁸ Verenigde Naties, Comité voor de Rechten van het Kind (2019) Slotbeschouwingen over het gecombineerde vijfde en zesde periodieke verslag van België, paragraaf 40. [VERENIGDE NATIES, COMITÉ VOOR DE RECHTEN VAN HET KIND.pdf](#)

⁹ Zie bv. L. Vanderstraeten., E. Van Hecke en M. Ryckewaert. (2021). Buurten met een concentratie van kwetsbare huishoudens en woonsituaties op kaart gezet. Leuven: Steunpunt Wonen. https://archief.steunpuntwonen.be/Documenten_2016-2020/Onderzoek_Werkpakketten/WP_7_Beleidsevaluerend_onderzoek/WP7e_RAPPORT

¹⁰ https://www.kinderrechten.be/sites/default/files/resolutie_commissie_mobiliteit.pdf

¹¹ [Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Belgium, 28 February 2019](#)

¹² <https://ambassade.be/nl/kennis/artikel/onderzoeksrapport-waddist-wat-denken-jongeren-over-het-klimaat>

¹³ https://www.kinderrechten.be/sites/default/files/resolutie_commissie_klimaat.pdf

Een schone, gezonde en duurzame omgeving is een voorwaarde om kinderrechten te realiseren

General Comment n° 26¹⁴ over kinderrechten en de leefomgeving met speciale focus op klimaatverandering benadrukt de dringende noodzaak om de negatieve effecten van milieudegradatie, met een speciale focus op klimaatverandering, aan te pakken vanwege hun impact op de rechten van het kind. Staten moeten volgens het commentaar onmiddellijk actie ondernemen om kinderen te beschermen tegen de negatieve gevolgen van milieuschade en klimaatverandering, en actief kinderen en jongeren betrekken bij de besluitvorming.

Klimaat- en milieu-educatie

In de slotbeschouwingen aan België roept het VN-Kinderrechtencomité op tot een omvattend nationaal plan om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen en zo gevaarlijke gevolgen voor het klimaat te voorkomen.¹⁵ Daarbij vraagt het Comité in General Comment n° 26 om rekening te houden met de speciale kwetsbaarheden en behoeften van kinderen en met hun mening. Het Comité pleit ook voor meer bewustmaking van kinderen over milieu, gezondheid en klimaatverandering en voor een actieve rol voor de scholen daarin. We vinden dat dat thema in de onderwijsdoelstellingen een prominente plaats verdient, zowel in lager als secundair onderwijs.

4.2. GOED IN JE VEL

“Kinderen en jongeren hebben het recht om zich goed in hun vel te voelen. Binnen deze prioriteit maken we werk van een beleidsdomeinoverschrijdende aanpak van mentaal welzijn. Aangezien het sociale leven van kinderen en jongeren zich ook grotendeels online afspeelt, is er binnen deze prioriteit extra aandacht voor de digitale leefwereld.” (Uit de nota van minister Depraetere aan de Vlaamse Regering)

Zet in op preventie

Geestelijke gezondheid is al jaren een belangrijk thema bij jongeren, zowel in Vlaanderen als internationaal. Het VN-Comité wijst erop dat er in België te weinig tijdige en toegankelijke primaire psychologische bijstand is.¹⁶ Dat is maar één pijnpunt. In ons advies *Code zwart voor mentaal welzijn*¹⁷ gaan we dieper in op de uitdagingen. Dat deden we ook in ons advies bij de beleidsnota welzijn 2025-2029.¹⁸ Er moet een masterplan komen voor jeugdhulp. Wachtlijsten in de jeugdhulp en de geestelijke gezondheidszorg moeten weggewerkt worden. En continuïteit in de hulpverlening aan kinderen en jongeren is een belangrijk aandachtspunt. Maar de belangrijkste aanbeveling is: zorgen dat zo weinig mogelijk kinderen en jongeren psychische problemen ontwikkelen. We verwijzen naar de resolutie¹⁹ over mentaal welzijn van de jongeren op onze Kinderrechtendag in het Vlaams Parlement in 2021.

Doe meer tegen pesten en geweld op school²⁰

We blijven ons zorgen maken over pesten en geweld op school, zowel door medeleerlingen als leerkrachten. Uit een enquête van de Vlaamse Scholierenkoepel blijkt dat 30% van de scholieren zich niet goed in zijn vel voelt op school. Hoewel er veel expertise en educatief materiaal is, bijvoorbeeld op het platform www.allesoverpesten.be, passen niet alle scholen dat correct toe. Ouders melden ons geregeld dat scholen niet adequaat reageren op pesten en dat een effectief antipestbeleid ontbreekt.

¹⁴ <https://www.ohchr.org/en/documents/general-comments-and-recommendations/crcgc26-general-comment-no-26-2023-childrens-rights>

¹⁵ Verenigde Naties, Comité voor de Rechten van het Kind (2019) Slotbeschouwingen over het gecombineerde vijfde en zesde periodieke verslag van België, paragraaf 35. [VERENIGDE NATIES, COMITÉ VOOR DE RECHTEN VAN HET KIND.pdf](#)

¹⁶ [Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Belgium, 28 February 2019](#)

¹⁷ <https://www.kinderrechten.be/advies/code-zwart-voor-mentaal-welzijn>

¹⁸ <https://www.kinderrechten.be/advies/beleidsnota-welzijn-volksgezondheid-gezin-en-armoedebestrijding-2024-2029-reflecties-vanuit>

¹⁹ https://www.kinderrechten.be/sites/default/files/resolutie_commissie_welzijn.pdf

²⁰ Zie ook het deel 'Meer aandacht voor welbevinden op school' in ons memorandum: <https://www.kinderrechten.be/project/maak-een-topprioriteit-van-problemen-die-kinderen-treffen>, en ons advies bij de beleidsnota Onderwijs en Vorming: <https://www.kinderrechten.be/advies/beleidsnota-onderwijs-en-vorming-2024-2029-analyse-vanuit-kinderrechtenbril>

Het Kinderrechtencommissariaat pleit voor een verplicht antipestbeleid en een duidelijke klachtenprocedure om een veilig schoolklimaat te garanderen.

Maak scholen partner in mentaal welzijn

Geld, woonplaats of taboes mogen geen drempel zijn om toegang te krijgen tot hulp. Scholen en CLB's zijn een ideale partner om de mentale hulpverlening voor kinderen en jongeren toegankelijk te maken. Daarmee bedoelen we niet de schoolmedewerkers, maar wel de school als locatie waar externe diensten kunnen zijn, zoals brugfiguren of psychologen. Daarnaast verliezen kinderen vaak kostbare tijd omdat diagnostische processen telkens opnieuw beginnen bij een doorverwijzing via het CLB naar gespecialiseerde hulp. Beter samenwerken en vertrouwen op elkaars expertise is cruciaal om een brug te slaan tussen onderwijs en welzijn.

Breng de nood aan hulp voor niet-begeleide minderjarigen in kaart en zorg voor een passend antwoord

Kinderen op de vlucht maken vaak ingrijpende gebeurtenissen mee, zowel voor, tijdens als na hun vlucht. Ze moeten in een nieuwe, vaak onzekere omgeving hun leven opnieuw opbouwen. Helaas is er voor die kinderen een groot tekort aan psychologische hulp.

De ondersteuning van vluchtelingen valt onder zowel federale als Vlaamse bevoegdheden. Daarom is nauwe samenwerking tussen die beleidsniveaus van groot belang om die kwetsbare kinderen de hulp te bieden die ze nodig hebben.

Vrije tijd en sport in een veilig klimaat werken preventief

Sport en vrijetijdsactiviteiten spelen een belangrijke rol om mentale problemen bij jongeren te voorkomen. Een positief, veilig en open klimaat is daarvoor natuurlijk een voorwaarde. Dat realiseren voor elke minderjarige blijft een continue opdracht. Er is in de vrije tijd al veel meer aandacht voor dan vroeger maar het Kinderrechtencommissariaat krijgt nog altijd meldingen van ouders en minderjarigen dat de fysieke, psychische of sociale integriteit van jongeren er soms onder druk staat of geschonden wordt.

Digitale leefwereld en smartphonegebruik verdienen extra aandacht

Een smartphoneverbod op school kan helpen om pesten tegen te gaan, maar het is geen volledige oplossing. Mediawijsheid en duidelijke afspraken over respectvol gedrag zijn essentieel. Daarnaast is er beleid nodig over het gebruik van digitale platforms zoals Smartschool, om stress te verminderen en gelijke kansen en privacy te waarborgen. Het gebruik van digitale tools en AI in scholen kan ondersteunend werken, maar mag menselijk contact en begeleiding niet vervangen.

4.3. SAMENLEVEN IN SOLIDARITEIT

“Superdiversiteit is een enorme troef voor een samenleving, zo lang er ook voldoende gelijkwaardigheid, sociale cohesie en verbinding is over de verschillende sociale breuklijnen. Het recht van het kind om de eigen identiteit te behouden, de eigen cultuur en godsdienst te beleven en de eigen taal te gebruiken, wordt gegarandeerd door het Kinderrechtenverdrag. Ook het recht op vrije tijd zou voor alle kinderen en jongeren gegarandeerd moeten zijn, maar in de praktijk wordt dit in Vlaanderen nog steeds niet volledig gerealiseerd. Binnen deze prioriteit wordt er ingezet op inclusie in de vrije tijd en verbinding in de samenleving zodat elk kind en elke jongere ruimte heeft om volop de eigen identiteit te ontwikkelen.” (Uit de nota van minister Depraetere aan de Vlaamse Regering)

Bestrijd racisme en discriminatie, ook buiten de vrije tijd

Racisme is vaak moeilijk te bewijzen, maar manifesteert zich in uiteenlopende domeinen zoals huisvesting, sportclubs, onderwijs en politiebejegening. Vaak blijft racisme onbesproken, omdat jongeren die er regelmatig mee te maken krijgen het als normaal beschouwen. Het VN-Kinderrechtencomité roept op om alle vormen van discriminatie aan te pakken en haatspraak te bestrijden, met extra aandacht voor kinderen in kwetsbare situaties. Bijna de helft van de 20.000 scholieren die de Scholierenkoepel ondervroeg,²¹ was al getuige van racisme op school. Van de scholieren met minstens één ouder met een niet-Europese nationaliteit heeft bijna de helft (49%) zelf racisme ervaren in de secundaire school. Onderwijs speelt een cruciale rol om sociale ongelijkheid te bestrijden en gelijke kansen te bieden. Daarnaast is het belangrijk oog te hebben voor de rol van sociale media in de verspreiding van haat en discriminatie.

Zorg voor meer inclusie van kinderen en jongeren met een extra kwetsbaarheid

Voor kinderen in asielcentra is het recht op vrije tijd vaak te weinig gegarandeerd. Het is belangrijk dat ook zij meer aansluiting kunnen vinden bij vrijetijdsactiviteiten, wat tot nu niet evident blijkt te zijn.²² Asielcentra hebben vaak niet genoeg middelen om op dat vlak mee kansen te creëren voor kinderen en jongeren en vaak hangt het af van de inzet vrijwilligers. Heb ook aandacht voor de inclusie van kinderen met een handicap. Naast aandacht voor etnische diversiteit is het essentieel om kinderen met een handicap niet uit het oog te verliezen. Het VN-Comité vraagt kortere wachttijden voor persoonlijke-assistentiebudgetten en inclusiever onderwijs.²³

Zorg voor een veilige schoolomgeving waarin jongeren zichzelf kunnen zijn

Het VN-Comité is bezorgd over het verbod op religieuze symbolen, zoals de islamitische hoofddoek, in scholen.²⁴ Dat beleid is stigmatiserend en kan de schoolkeuze en toekomstperspectieven beïnvloeden van meisjes met een islamitische achtergrond. Ook lgbtq+-jongeren voelen zich niet altijd veilig op school.

Het is van groot belang dat scholen een inclusieve en veilige omgeving creëren waar alle leerlingen zichzelf kunnen zijn. Zo'n omgeving helpt niet alleen om ongelijkheid en discriminatie tegen te gaan, maar ook om het welzijn en de toekomstkansen van alle kinderen en jongeren te bevorderen. We verwijzen naar de resolutie²⁵ over gelijke kansen van de jongeren op onze Kinderrechtendag in het Vlaams Parlement in 2021.

4.4. DE WEG NAAR VOLWASSENHEID

“De weg naar volwassenheid verloopt niet voor iedere jongere in Vlaanderen en Brussel even vlot. De overgang van minderjarigheid naar meerderjarigheid brengt heel wat unieke uitdagingen met zich mee: jongeren dienen o.m. een studiekeuze te maken, willen formeel of informeel hun vaardigheden, creativiteit en ondernemerszin ontwikkelen, gaan op zoek naar werk, hebben kwalitatieve huisvesting nodig, en groeien verder in hun zelfstandigheid en verantwoordelijkheid in het leven. Door de vele snijpunten tussen beleidsdomeinen, willen we deze levensfase extra onder de aandacht brengen in dit JKP.” (Uit de nota van minister Depraetere aan de Vlaamse Regering)

²¹ <https://www.scholierenkoepel.be/kennisbank/descholierenstem>

²² <https://sociaal.net/achtergrond/ook-kinderen-in-asielcentra-willen-graag-onbezonnen-spelen/>

²³ Verenigde Naties, Comité voor de Rechten van het Kind (2019) Slotbeschouwingen over het gecombineerde vijfde en zesde periodieke verslag van België, paragraaf 29 en 30. [VERENIGDE NATIES, COMITÉ VOOR DE RECHTEN VAN HET KIND.pdf](#)

²⁴ Verenigde Naties, Comité voor de Rechten van het Kind (2019) Slotbeschouwingen over het gecombineerde vijfde en zesde periodieke verslag van België, paragraaf 21. [VERENIGDE NATIES, COMITÉ VOOR DE RECHTEN VAN HET KIND.pdf](#)

²⁵ https://www.kinderrechten.be/sites/default/files/resolutie_commissie_gelijke_kansen.pdf

Dring ongekwalificeerde uitstroom terug en bied alternatieve leerwegen aan

We erkennen dat aandacht voor de overgang naar volwassenheid nodig is. Voor veel kinderen loopt die overgang vrij geleidelijk en vlot, maar voor een groep jongeren is dat absoluut niet het geval. We vinden dat er in deze prioriteit aandacht nodig is voor het terugdringen van ongekwalificeerde uitstroom uit het onderwijs. Voor een groep jongeren moeten alternatieve en flexibele leerwegen gestimuleerd worden en moet er meer dan vandaag een vangnet zijn dat opnieuw kansen creëert.

Jongeren uit een opvang hebben extra steun nodig bij hun overgang naar volwassenheid

Voor niet-begeleide minderjarigen en jongeren die in een jeugdhulpvoorziening verbleven, zijn de knelpunten in de overgang naar volwassenheid vaak nog scherper en complexer dan voor andere jongeren. Hou rekening met die jongeren in het beleid. Laat jongeren die al een moeilijker traject achter de rug hebben niet vallen als ze 18 jaar zijn. Vlaanderen moet zorgen voor een warme, structurele oplossing voor jongeren die de jeugdhulp of een andere opvang verlaten. Die jongeren belanden vaker dan hun leeftijdsgenoten in dak- en thuisloosheid, financiële problemen en gebrek aan diploma of werk. We vragen speciale aandacht voor die jongeren in de acties onder deze prioritaire doelstelling.

5. Neem als Vlaamse Regering ook buiten het JKP kinderrechtenthema's op

We kijken uit naar de verdere uitwerking van het JKP in het volgende half jaar. We begrijpen dat niet alles aan bod kan komen in de prioriteiten van het JKP, omdat het JKP vooral mikt op een interdisciplinaire aanpak. Sommige belangrijke noden liggen grotendeels in één beleidsdomein. We geven graag prioriteiten mee die volgens ons de volgende jaren veel aandacht verdienen, ook als ze niet helemaal passen in het JKP.

In het beleidsdomein Welzijn legden we al enkele linken in de prioriteit *Goed in je vel zitten*. We verwezen er ook naar onze recente adviezen. Een thema dat volgens ons nog te weinig aandacht krijgt in de voorgestelde JKP-prioriteiten, is onderwijs, en dan vooral de capaciteitsproblemen en de onderwijsongelijkheid.

Te weinig aandacht voor capaciteitstekorten in het onderwijs

Er is een breed capaciteitstekort in het onderwijs. We kregen de laatste jaren verschillende meldingen over plaatsgebrek in de onthaalklassen voor anderstalige nieuwkomers, maar ook in het buitengewoon onderwijs op alle niveaus, de B-stroom en de arbeidsmarktgerichte finaliteit. Dat tekort aan plaatsen zorgt dat veel kinderen en jongeren te lang geen toegang krijgen tot hun recht op onderwijs. Wij vinden het onaanvaardbaar dat een gebrek aan aanbod die kinderen en jongeren uitsluit van onderwijs.

Te weinig aandacht voor de blijvende ongelijkheid in het onderwijs

Het VN-Kinderrechtencomité maakt zich grote zorgen over de belemmeringen die kinderen uit sociaal en economisch kwetsbare gezinnen en kinderen met een migratieachtergrond ervaren bij de toegang tot kwaliteitsonderwijs.²⁶ We vragen dat elke leerling in het middelbaar onderwijs toegang krijgt tot het nodige lesmateriaal en dat geen enkele leerling in het basis- en secundair onderwijs uitgesloten wordt van schoolactiviteiten om financiële redenen.

²⁶ Zie bijvoorbeeld <https://www.opgroeien.be/kennis/themas/onderwijskansen-versterken/onderwijsongelijkheid>

6. Evalueer de impact van het jeugd- en kinderrechtenbeleid, stuur bij als dat nodig is en blijf kinderrechten monitoren

Aan de uitwerking van het JKP worden ook indicatoren gekoppeld. In haar beleidsnota lezen we dat de minister zich ook voorneemt dat er per prioriteit een groot impactonderzoek zal komen. We vinden dat een goede piste en hopen dat de resultaten van monitoring, evaluatie en onderzoek regelmatig gebruikt worden om de plannen bij te sturen en te verbeteren. We vragen ook specifieke aandacht voor de monitoring van kindvriendelijk beleid en de impact ervan op lokaal niveau.